

Saara-Sofia Sirén kok ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ravinnekierrätyksen edistämiseen Saaristomeren valuma-alueella (4 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Ehdotamme, että Saaristomeren tilan parantamiseen ja ravinteiden teknologianeutraaliin kierrätykseen kohdennetaan määrärahaa valtion vuoden 2025 talousarviossa. Rehevöitynyt Saaristomeri on Suomen rannikolla ainut merialue, jossa meren tila ei ole lähtenyt paranemaan. Ravinnekuormaa päätyy mereen etenkin maa- ja metsätalouden hajakuormasta, mutta myös luontaisesti, alusten jätevesistä, yhdyskuntavesistä ja meren sisäisenä kuormituksena. Saaristomeren valuma-alue on ainut jäljellä oleva Itämeren suojelukomission määrittelemä niin sanottu hot spot Suomessa.

Maataloudessa mineraalifosforin käyttöä on vähennetty merkittävästi viime vuosikymmeninä, ja peltojen viljavuusluokat ovat fosforin osalta lähteneet laskuun. Muutos näkyy vesistöissä kuitenkin hitaasti, ja Varsinais-Suomessa maaperän fosforin määrä on edelleen Manner-Suomen korkein.

Petteri Orpon hallitus on sitoutunut vaikuttaviin toimiin ravinteiden mereen pääsyn vähentämiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti Saaristomerestä tehdään ravinnekierron pilottialue ja tavoitteeksi on asetettu Saaristomeren valuma-alueen maatalouden hajakuormituksen poistaminen HELCOM:n listalta vuoteen 2027 mennessä.

Hallituksen talousarvioehdotus sisältää Saaristomeren ja vesiensuojelun rahoitusta yhteensä noin kuusi miljoonaa euroa vuodelle 2025. Rahoitus on budjetoitu ympäristöministeriön momenteille 35.10.23. ja 35.10.61. Hallitusohjelman mukaan vaalikauden aikana Saaristomeri-ohjelmalle ja vesiensuojeluun on tarkoitus osoittaa yhteensä 30 miljoonaa euroa. Ympäristöministeriön rahoitus on tärkeä Saaristomeren hot spot -tiekartassa tunnistettujen toimenpiteiden rahoittamiseksi. Se sisältää muun muassa rahoitusta maanparannusaineille, kehityshankkeille ja vesienkunnostukseen. Huolimatta hallitusohjelman korvamerkinnästä vuonna 2024 rahoituksesta päättyi Saaristomeri-ohjelmaan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön harkinnanvaraisina avustuksina vain noin 900 000 euroa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on 4.9.2024 kiinnittänyt huomiota vesien- ja merenhoidon valtiontaloudelliseen kustannustehottomuuteen. Virasto suosittaa, että ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö varmistavat ravinnekuormituksen vähentämistavoitteiden priorisoinnin ja toimenpiteiden kohdistamisen kustannustehokkaasti.

Talousarvioaloite TAA 118/2024 vp

Valtion suurimmat vaikutusmahdollisuudet vesistöihin ovat maatalouspolitiikassa. Tästä syystä seuraavassa CAP-suunnitelma ravinnekuormituksen vähentämistavoitteet tulee priorisoida. Käytössä on myös CAP:n ulkopuolisia välineitä. Saaristomeri-ohjelman työsuunnitelmaan sisältyy biokaasulaitoksille suunnattu ravinnekiertotuki, jonka tavoitteena on tuottaa kotieläinten lannasta ja vesienhoidon kasvibiomassasta biokaasua ja lannoitevalmisteita markkinoille. Biokaasulaitoksille suunnattuun ravinnekiertotukeen varattiin vuodelle 2024 momentille 30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla 9 miljoonan euron rahoitus. Biokaasulaitoksille on keväällä 2024 toteutetun tarjouskilpailun kautta myönnetty yhteensä 5 miljoonaa euroa. Tuki mahdollistaa noin 550 000 kiloa fosforin kierrätystä vuoteen 2026 mennessä. Tuet kohdentuvat kuitenkin vain osin Saaristomeren valuma-alueelle, jossa fosforikuorman vähentäminen on erityisen tärkeää.

Hallitusohjelmassa on kirjaus ravinnekierron edistämisestä teknologianeutraalisti. Biokaasuun sidottu tuki tulisi laajentaa kaikkia orgaanisia lannoitteita kehittäviä laitoksia koskevaksi ja varatusta 9 miljoonan euron tuesta jäljelle jäävä 4 miljoonaa euroa osoittaa teknologianeutraaliin ravinnekiertotukeen. Ravinnekiertotuen avulla vesistöjen fosforikuormituksen vähentäminen on jopa 50 kertaa edullisempaa kuin vedestä poistettaessa esimerkiksi hoitokalastuksella tai niitolla. Ravinnekiertotuki mahdollistaa lantafosforin siirtymisen ylijäämäalueilta alijäämäalueille ja estää liikaravinteiden päätyksen vesistöön.

Alkuvaiheen tuki on satsaus kierrätyslannoitemarkkinan syntyyn, mikä osaltaan vahvistaa kotimaisen maatalouden omavaraisuutta. Tällä hetkellä kierrätyslannoitteita käytetään lähinnä luomutuotannossa, ja ympäristöhyötyjen kasvattaminen edellyttää laajempaa markkinaa. Ravinnekiertotuki mahdollistaa aiempaa paremmin kierrätyslannoitteen kilpailun mineraalilannoitteiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta palauttaa vuoden 2025 talousarvioon momentin 30.20.49 ja lisää momentille 4 000 000 euroa teknologianeutraaliin ravinnekierrätyksen edistämiseen Saaristomeren valuma-alueella.

Helsingissä 4.10.2024

Saara-Sofia Sirén kok
Timo Furuholm vas
Milla Lahdenperä kok
Johannes Yrttiaho vas
Saku Nikkanen sd
Pauli Aalto-Setälä kok
Aki Lindén sd